Feminist

198[illegible] 8 mart'ı biz feministler açısından yeni gelişmelerle kutlanıyor çünkü birkaç yıl öncesine kadar ~~erkek düşkünlüğünden erkek düşmanlığına~~ türlü küfürlerle saldıranlar bugün bizim sözümüze sahip çıkmaya çalışıyorlar. bunun bizim haklılığımızı ortaya çıkaran bir gelişme olduğunun ~~bil-tikle~~ bilincinde olsak da bunu yapanların çoğunun bizim haklılığımızı teslim etmeye niyetleri olmadığının farkındayız. çünkü onlar kadınların mücadelesine katılmayı değil, kadınları kendi mücadelelerine katmayı hedefliyorlar. Çünkü biz biliyoruz ki ne zaman kadınlar ~~saklı~~ gizli tutulmuş tarihlerini hatırlamaya, üzerlerindeki baskıya karşı çıkmaya başlasalar, daha önce kadınların farkında bile olmayanlar ~~akıllarına bile getirmeyenler~~ türlü vaadlerle karşılarına çıkıyorlar. Oysa ne özgürleşmemiz ne de kurtuluşumuz başkalarına, hele de bizi ezenlere, ~~yani erkeklerin de bulunduğu örgütlere~~ bel bağlayarak değil, kendi mücadelemizle gerçekleşecektir. bedenimize, kimliğimize, emeğimize, tarihimize, ~~geleceğimize~~ geleceğimize sahip çıkmak için, kurtuluşumuz için elele. Çünkü eğer gelecek bugünden farklı olacaksa gelecek bizimde olacaktır. gelecek kadın olacaktır.

İlk sözü biz söyledik son sözü de biz söyleyeceğiz.

gelecek kadındır

Yaşasın 8 mart

Bütün kadınları

konuşmaya, tartışmaya,

eğlenmeye çağırıyoruz.

8 mart 1989

18.00 den sonra, Yeni Bizans

Kültürevi - Sıraselviler No:176

İstanbul'dan Feministler

FEMINIST

Arada bir çıkar

5. Sayı Mart 1989
Fiyat: 1000 TL. (KDV dahil)

KADIN ÇEVRESİ YAYINCILIK A.Ş. adına
Sahibi ve Sorumlu Yazışleri Müdürü
Handan Koç
Adres: Klodfarer Caddesi 41/36
Servet Han Cağaloğlu - İSTANBUL
Dizgi ve Baskıya hazırlık : Renk Ajans 522 04 32
Basıldığı yer : Bizim Ofset

MERHABA,

FEMİNİST UZUN BİR SÜREDİR ÇIKMADI. AMA BU SÜRE İÇİNDE BİR YANDAN KADIN HAREKETİ İÇİNDEKİ VARLIĞIMIZI, BİR YANDAN DA KENDİ İÇİMİZDE İDEOLOJİK NETLEŞME VE AYRIŞMA SÜRECİNİ DEVAM ETTİREBİLDİĞİMİZİ DÜŞÜNÜYORUZ. BU SAYI KADIN KURTULUŞ POLİTİKASI KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİMİZİN DAHA NET BİR ŞEKİLDE İFADE EDİLDİĞİ BİR SAYI OLDU. BU ÖZEL SAYIDAN SONRA DA FEMİNİST DERGİSİ HENÜZ TAM OLARAK NASIL OLACAĞINI BİLEMEDİĞİMİZ BİR BİÇİMDE TEKRAR ÇIKACAK; BELKİ TEK BİR KONUYU KAPSAYAN ÖZEL SAYILAR, BELKİ KİTAPÇIKLAR, BELKİ DE DAHA GÜNCELLİĞE YÖNELİK OLARAK......

TEKRAR GÖRÜŞMEK ÜZERE......

Bir Ayrılık Mektubu

Merhaba

Bu iki yıl önceki gibi bir Merhaba değil aslında.

Feministin ilk sayısında "biz her konuda ortak düşünüp, düşünmediğimizi henüz bilmiyoruz. Daha konuşmadığımız o kadar çok şey var ki. Hem üstelik bunun fazlada bir önemi yok, ama epeyce konuda benzer hissettiğimiz için biraradayız" demiştik.

İşte bugün tam da böyle hissetmediğimiz için birarada değiliz.

Politika yaparkenki tarzlarımız, kendimizi ifade etme biçimimiz çakışmadığı için bu dergiyi birlikte sürdürmemiz mümkün olamadı. Feminist politikaya ayrı yaklaşılsa bile kampanyalarda, benzer alanlarda farklı gruplarla ortak iş yapmak mümkün. Ama bir dergi çıkarmak politik yakınlıktanda öte, bu, politikayı yapış tarzında daha fazla benzerlikler ve yakınlıklar gerektiriyor.

Dünyayı dönüştürmek yalnızca muhalif söz söyleyerek, tahliller yaparak değil nasıl iş yaptığına ve sözünü nasıl söylediğine de bağlı olarak gerçekleşecek birşey. Bu yüzden de "biçimler" gerçekleştirilen işler, yapılan tahliller, söylenen sözler kadar önemli, ne bir eksik ne bir fazla aslında... Bu arada insanın çocukluğunu unutmaması gerek, acemiliklerini, hoşgörüsünü.. Profesyonellik kadar kötü birşey olamaz. Sonuçta gelinen nokta kocaman bir 'yabancılaşma' da olabilir; belki de bütün muhaliflerin acılı derdi.

Ayrılığımızın nedeni politik kavramlar olsaydı (eşitlikçi, sosyalist, radikal vb.) bunu ifade etmek belki de çok daha kolaydı. Fakat ayrılık politikayı "nasıl" yaptığımız noktasında oluşunca ve bu noktada uyuşulamadığında, dillendirmek daha zor.

Üstelik biz iş yapma konusunda benimsenen tarza aykırı düşen birkaç kadındık.
Oysa bu dergiyi sevmiyormuyduk? Çok seviyorduk.
Yazmak istemiyormuyduk? İstiyorduk.
Çıkardığımız 4 sayıdan memnun değilmiydik? Memnunduk.
Yayınladığımız yazıların çoğunun altına imzamızı atmazmıydık? Atardık.
Ama "işte kapı, üstünde sapı" idi ve bu sapı birileri tutmalıydı, biz tuttuk.

Hoşçakalın, Sevgiler.
Filiz K., Filiz A., Figan, İdil

Sevgili Filiz, Figan, İdil

Sizin tanımladığınız ayrılık noktalarının politikaya tekabül ettiğini düşünüyoruz. Hatta bu farklılık bizce politika yapmak ile yapmamak arasındaki tercihi ifade ediyor.
Ayşe'nin "kapının sapını" tutması ile başlayan süreci bu şekilde yaşamanızı yadırgadık. Hem hani, derginin herkes istediği sayısını istediği kadınlara çıkarsın diye konuşmamış mıydık

İnsan Hakları Derneği;
KADIN KURULTAYI

İHD'nin Kadın Komisyonu Aralık ayında bir çok kadın grubuna ve bazı tek tek kadınlara Nisan ayında yapmayı planladıkları kurultaya ilişkin aşağıdaki çağrı mektubunu ve kendi taslak programını gönderdi. Tam olarak ne zaman başladığını bilemediğimiz kurultay hazırlık çalışmalarına bir noktasında biz de çağrıldık ve toplantılarına katılmaya başladık.

çağrı mektubundaki sorular ve bizim verdiğimiz cevaplar şöyle:

Nisan ayında Kadın Kurultayı toplamak istiyoruz.

1) Böyle bir kurultayın toplanmasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Gerekli, gereksiz, zamansız, vs. türü görüşlerinizi lütfengerekçeleriyle açıklayın.

Kadın kurultayı düzenleme komitesine;

1) Böyle bir kurultayın esas olarak son yıllarda yükselen kadın hareketine sahip çıkmak çabasıyla düzenlendiğini düşünüyoruz. Girişimde, kadın hareketinden olumlu biçimde etkilenen kadınların iyi niyetli çabalarının da katkılarının olması bu esas durumu değiştirmiyor. Kurultay kavramının son derece içi boşaltılmış ve neyi ifade ettiği belirsiz bir biçimde kullanılmasının ve ilk düzenleyicilerinin arasında kadın hareketinin faaliyetlerinden genelde uzak durmayı seçmiş ve hareketin militanlarına düşmanlık beslemiş kadınların bulunması bu düşüncemizi güçlendiriyor. Ama kadınlarla ilgili söz söylenen her yerde bulunmaya çalıştığımız gibi bu kurultay çalışmalarında ve kurultayın kendisinde de yer almaya kararlıyız.

2) Ekte bir program taslağı vardır. Bu program taslağı konusunda ne düşünüyorsunuz? Yeterlidir, eksiktir, bakış açısı değiştirilmelidir, maddeleri değiştirilmelidir vs. neden?

2) Ekte başka bir program taslağı sunuyoruz. Varolan program taslağının kadın konusundaki, bütün bakış açılarını değil yalnızca düzenleyicilerin bakış açısını yansıttığını düşünüyoruz.

3) Kurultaya katılmayı düşünüyor musunuz?Eğer katılacaksanız bu katkı ne türden olacaktır? Tebliğ vermek, herhangi bir oturumu yönetmek, mali, teknik vs..

3) Kurultaya tebliğ vermeyi düşünüyoruz.

4) Sizce kurultaya hangi kuruluşlar ve kişiler katılmalıdır?

4) Bizce kurultaya kadınların durumunun değişmesi yönünde söz söylemiş, faaliyette bulunmuş bütün kişi ve kuruluşlar katılmalıdır.

5) Kurultaydan ne bekliyorsunuz? Öncelikli talepler, geleceğe yönelik beklenti, kamuoyunda bırakacağı etki vs.

5) Kadın konusunda muhalefet eden kişi ve kuruluşların birbirlerinin görüşlerini öğrenmelerini ve ortak politikalar üretmeleri yolunda bir adım atılmasını bekliyoruz.

Kadın kurultayı için komisyonun önerdiği taslak program ve bizim farklı program önerimiz ise şöyle:

1989 KADIN KURULTAYI TASLAK PROGRAMI

1-Tarihsel gelişim sürecinde KADIN

2- Günümüzde uluslararası düzeyde KADIN sorunu

3- Cumhuriyet döneminde KADIN (1923-1989)

1- Kadına bu süreçte yasaların tanıdığı haklar ve bu yasal hakların aynı süreç içinde gelişmiş kapitalist ve sosyalist ülkelerde kadınlara tanınmış olan haklarla karşılaştırılması.

2- Kadının bu süreçte ekonomik yaşama katkı durumu

ve bu katkıyı engelleyen sorunları.

3- Kadının bu süreçte politik yaşamdaki yeri

a) Kadının politik tutumu

b) Kadının politik ortamdaki etkinliği

c) Kadının sosyo-kültürel konumu

-Kadının aile içindeki yeri ve işlevi

-Kadının toplum içindeki yeri ve işlevi

-Kadının sanat yaşamındaki yeri etkinlikleri

-Kadının bilim alanındaki yeri ve etkinlikleri

d) Kadının çalışma yaşamındaki konumu, işlevi ve sorunları

-Kadının eğitim düzeyi ve düzeyi etkileyen sorunları

-Kadının mesleki formasyonu, konumu, meslek yaşamı ve sorunları

4- Kadının cinsellik sorunları

a) Kadın cinselliğinin yasalarda ele alınış biçimi

b) Cinselliğin kadının sosyo-ekonomik, sosyo -politik, sosyo-kültürel durumuna, çalışma yaşamındaki başarısına ve genel olarak etkinliğine tesiri.

c) Fuhuş sorunu

TASLAK PROGRAM ÖNERİMİZ

1) Yasalar ve Kadın

a) Kadınlara karşı işlenen suçlar.

b) Kadınların işlediği suçlar.

c) Evlilikle ilgili yasalar.

d) Boşanmayla ilgili yasalar.

e) Analık-ebeveynlikle ilgili yasalar.

f) Kadınların çalışma hayatındaki durumunu düzenleyen yasalar.

2) Çalışma hayatı ve Kadın.

a) Kadınların evde çalışması.

b) Kadınların evin dışında çalışması.

c) Kadınların yoğunlaştığı iş kolları ve çalışma koşulları

d) Kadınlar ve sermaye

e) Fuhuş

3) Politika ve Kadın.

a) Devlet ve kadın.

b) Yasal partilerde kadın.

c) Yasadışı partiler ve örgütlerde kadın.

d) Sendikalarda kadın.

e) Öğrenci örgütlerinde kadın.

f) Meslek kuruluşlarında kadın.

g) Kadın örgütleri

h) Kadın kurtuluş hareketi.

4) Bilim ve Kadın.

a) Bilimin üretiliş sürecinde kadın.

b) Bilimler kadına nasıl bakıyor?

c) Tarihin kadın açısından yazılması mümkün mü?

5) Sanat ve Kadın.

a) Sanatın üretiliş sürecinde kadın.

b) Sanat kadına nasıl bakıyor?

6) Kadın cinselliği.

a) Aile içinde kadın cinselliği nasıl yaşıyor?

b) Aile dışında kadın cinselliği nasıl yaşıyor?

c) Cinsellik üzerine yayınlar.

d) Tıbbın kadın cinselliğine bakışı

e) Pornografi.

Kurultayın bizim katıldığımız ilk büyük toplantısında kurultaya ve önerilen programa ilişkin görüşlerimizin yanısıra genel olarak Kadın Hareketi, Kadın Kurtuluş hareketi üzerine de görüşlerimizi belirtme fırsatı bulduk. Bu konuda konuşan arkadaşımız konuşmasına Türkiyedeki kadın hareketi ve bizim perspektifimizi açıklayarak başladı "Bir süredir Türkiye'de bir kadın hareketinden söz edilir oldu. Bu hareketlilik içinde yeralan kadınları, onların ideolojik formasyonlarını etkilediği kadar kendi dışındaki muhalif akımları, kişileri de etkiledi. Bunda kadın hareketinin ortaya çıkışının muhalefetin bir yenilginin sonrasında yeniden toparlanmaya başladığı bir döneme rastlamasının da payı büyük oldu. Muhalefet toparlanıp yeniden oluşmaktaydı, yükselen kadın muhalefeti, kendini bu oluşumun gündemine soktu. Bu dönemde, ki halâ sürüyor bu dönem, kadınlar üzerine çok şey yazılıp söylenildi söyleniyor. Bunların önemli bir bölümü hem birbirlerinin beceriksiz tekrarları, hem de konunun içten bir kavranılışından çok feminizmden etkilenmeye açık kadınların gözünü boyamaya yönelik karalamalar niteliğinde. Ama yine de kadın konusunda belli birkaç eğilimin varolduğu tartışmasız bir gerçek. İşte bu eğilimler içersinde biz kendi perspektifimizin gerek hareket içindeki, gerekse dışındaki varyasyonlardan özünde farklı bir damarı temsil ettiğini düşünüyoruz. Bu farklılığın önemi; bugünkü hareketin bağımsızlığının en önemli garantisinin bu perspektif olmasında ortaya çıkıyor.

Bugüne kadar her zaman kadın muhalefetini kendine

bağlamaya, massetmeye, kadın muhalefetine akıl ve politika öğretmeye çalışanların karşısında olduk ve bundan sonra da olacağız. Kadın kurtuluş hareketinin bırakın bağımsızlığının, varoluşunun bile buna bağlı olduğunu düşünüyoruz. Çünkü kadınların kurtuluşu, sadece kadınlar tarafından ve sadece kadınlar için yürütülen bir mücadeleden geçer. Kadınların kendi kurtuluş hareketi dışındaki hiç bir toplumsal sınıf, grup, politika, güç ve hareket kadınları bugün içinde bulundukları baskı ve sömürüden kurtaramaz. Böyle düşünmemizin en önemli tarihsel dayanağı, kadın kurtuluş hareketinin ortaya çıkmasına kadar varolan muhalif hareketlerin bu konudaki çaresizliğidir. Bizim bulunduğumuz nokta, Türkiyede bugünden yarına kadınların kurtuluşuna giden devrimci politikaların arayışıdır. Biz, kadınların kurtuluşlarının; oluşturacakları devrimci politikalarla ve kendi mücadeleleriyle olacağına inanıyoruz."

Bizim dışımızda SF Kaktüs, AKKD, İYKD, DKD gibi kadın grup ve dergilerin, çeşitli sol dergilerden kadınların, konuya ilgi duyan örgütsüz kadınların da katıldığı hazırlık toplantıları sürüyor. Katıldığımız ilk büyük toplantılardan birinde ara ara bana çok önemli gelen bir konu da tartışıldı. Bu konu siyasi partilerin kadın gruplarına gidilip gidilmeme konusuydu. Bu konuda benim en çok ilgimi çeken nokta; farklı gruplara yaklaşımda kullanılan çifte standart. Bununla ilgili bir kaç şey söylemek istiyorum. Baştan kabul ettiğim nokta; kadın kurtuluşu mücadelesi içinde başka kadınlarla ve kadın gruplarıyla işbirliği yapmanın gerekli olduğu. Kimlerle, nerede, nereye kadar, nasıl beraber olmalı, ortak tavır almalı ya da destek vermeli/almalıyız. Bu daha uzun ve kapsamlı bir yazının konusu, Benim kısaca demek istediğim şu; hertürlü birliktelik için somut olarak da önümüzdeki kadın kurultayı için her kadın grubu/dergisi ve her siyasi parti içindeki -varsa- kadın gruplarına yönelik bir tek kriterin olması
Bu kriter en asgari biçimiyle kadın
açısını ve çıkarlarını savunuyor olmalarıdır. Pusulamızı şaşmadan bu kriteri herkes ve her grup için kullanmak gerekir. Siyasi partilerden DYP, SHP ya da DSP'yi düzen içi görerek taraftarı olan kadınların kadın politikasına katılmalarını reddetmek, ama mesela SP'yi bunun dışında bırakmayı doğru bulmuyorum... Bizi, eğer bu partilerin kadın grupları varsa onların, kadınların kurtuluşuna katkılarının olpp olmadığı ilgilendirmeli, politik yelpazede sağda ya da solda olmaları değil. Bu noktada mesela papatyalarla işbirliği yapmama nedenimiz bence onların kadınların durumlarını değiştirmeye yönelik çalışma yapmamaları, yoksa başlarında başbakanın karısı Semra Özal'ın olması ya da papatyaların Anap'ı destekliyor olmaları değil. Muhalif dergilerden gelen kadınların, ya da muhalif örgütlerden gelen kadın gruplarının durumu çoğu kez sorgulanmıyor, sadece mesela solcu olmaları yetiyor, oysa kadın örgütlenmeleri bütün kadınların bir cins olarak ezilmesine karşı oluşturulmalı. Kadın örgütlenmelerinin varlık nedeninin de bu olduğunu (ya da olması gerektiğini) düşünüyorum. Ve bunun bugün 80'li yıllardan daha önemli olduğunu düşünüyorum, çünkü artık çeşitli muhalif grupların örgütlendiği ve yükselen kadın hareketinin taleplerini kendi içinde eritmeye çalıştığı bir dönemdeyiz. Kadınların kurtuluşu için en ileri ve somut taleplere sahip olmalı ve her kadından/kadın grubundan bu taleplere sahip çıkmalarını istemeliyiz.

Aslında Nereden Nereye Geldik başlıklı bir yazı yazmak, feministleşme serüvenini anlatmak istiyordum. Varolmaktan taraf olmaya. Ama taraf olma gerekliliğini anlatamadan İHD'nin örgütlediği kurultay hazırlık çalışmalarında taraf olamadığımızı, birlikte davranamadığımızı yaşadım. Aşağıdaki yazı buna duyduğum tepkiden çıktı. Yine de karamsar vurgu dışında doğru tahliller içerdiğini düşünenler olduğu için basılmasını istedim: Zaafını bilmek, güçlenme getirir ümidiyle daha hoş yazılara.

Feministler ve Politika

Feminizm yalnızca kadınların sömürüldüğünü ve ezildiklerini söylemek midir?
Yoksa bu durumu değiştirmek için gerekenleri yapmaya yönelmek midir-aynı zamanda?
Feminist söz söylemek feminist politika yapmanın ilk koşulu kuşkusuz ama bugün hâlâ politikamızın tümünü oluşturabilir mi?
Feminist politika yapmak, yeni bir alan açıp bu alanın bağımsızlığını korumayı gerektirmez mi?
Yani cins mücadelesini siyasal alana sokmak ve bu mücadeleyi kadın açısından sürdürmek değil mi feminist politika?
Politik bir alanın bağımsızlığı kendini yalnızca katılanların örgütsel bağımsızlığıyla/mı ifade eder?
Bağımsızlık, çeşitli örgütlerden de gelseler, katılanların, müdahale ettikleri "kadınların kurtuluşu" alanının politik bağımsızlığını savunmaları, mümkün kılmalarından da belli olmaz mı?

Politik bağımsızlık sözkonusu ideolojiyi hayata geçirecek ileriye dönük önerileri olmakla mümkündür. Önerisiz politika yapılmaz, bağımsız politika hiç yapılmaz.
Bir politik alanın önderliği ancak ileriye dönük olumlu projeler (olumlu: durum saptamasını aşan, alternatif getiren anlamında) üreterek ve hayata geçirerek sağlanır.
"Bilimsel" sosyalizm taraftarları cins mücadelesi alanında politik söz önderliğini hiç edinmediler. Politik sözleri cins mücadelesinin özgüllüğünü inkar etmek ya da sınıf mücadelesine bağımlı kılmak çabası üstüne kurulu: "kadın sorunu"ndan sözetmek, "cinsiyetçi" tanımından kaçınmak, kadınlarla erkekler arasında çıkar çelişkisi olduğunu inkar etmek, sosyalizmle kurtulmayı ummak gibi...
Ama şu anda cins mücadelesinin politik denetimini ele geçirmek üzereler. Bu onların politik deneyim avantajından çok bizim politika yapma beceriksizliğimizden geliyor.
Beceriksizlikten anladığım: alternatif proje üretmek için

gereken güven ve kararlılıktan yoksun olmamız, kişisel olan ile gerçek politika yapılabileceğinden emin olmamak, edilen sözün içini yeterli doldurmamış olmak gibi zaaflarımız.
Yeniliğimizin, gelenceksizliğimizin olduğu kadar yeterli bağımsızlaşamamamızın da sonuçları bunlar.

* * *

Türkiye'de feminist söz 1981-82'de konferans salonlarında kürsüye çıktı, 83'te haftalık bir gazetenin bir sayfasını doldurdu, 86-87 arasında iki ayrı dergide ve Bilsak, Bilar gibi yerlerde sürdü.
Bir dönem feminist politika yapmakla feminist söz söylemek örtüştü. Kadın Çevresi ilk tüzel kişiliğimiz, Kadınlar Dilekçesi ilk toplu eylem oldu. Kadınlar, Dayağa karşı dayanışmaya! yürüyüşü ve Kadın Şenliğiyle feminist politika sokağa indi, meşrulaştı, kendini pek çok kadına duyurdu, yeni bir boyut kazandı.
Ama bu olaylarla kazanılan yaygınlığı sürdürmek, yönlendirmek için bir şey yapamadık, gelen kadınlara bir şey öneremedik. Feminist eylemlilik kazandığı ivmeyi sürdüremedi. Ve 87 Ekiminden sonra feminist söz söylemekle yetinmek politik arenanın dışına itilmeyi getiriyor.

Kadın Şenliğini 88 Ekiminde tekrarlayarak yerleştirmeye çalışmak ve bu Şenlikte çeşitli durumlardan kadınların taleplerini dillendirecekleri bir Kadın Kurultayı duyurup, kadınları Kurultaya hazırlanmaya çağırmak önerim (Ekim 87, Eylül 88) ciddiye alınmadığı, yerel seçimlerde feminist aday çıkarma önerisi değerlendirilmediği ve başka politik öneri de olmadığı için İstanbul feministleri hız kaybetmeye başladılar.

Ankara feminist kadınlar grubunun önerdiği Hafta Sonu bu hız kaybını önleyemedi çünkü o tarihte hem yerel seçimlerde feminist aday göstermekten vazgeçilmiş hem de Kurultay fikri "bilimsel" sosyalizm taraftarlarının gövde gösterisine dönüşmüştü bile.

Bana kalırsa, biz feministler, bağımsız politika üretme trenini kaçırmak üzereyiz.

Bundan sonra şimdiye kadar söylediğimiz sözün politik arenaya başka muhalif grupların politik denetiminde ve şu ya da bu oranda sulandırılarak girmesini başarı olarak değerlendirmekle yetinmek durumunda kalabiliriz. Aramızda böyle yapanlar var bile.

Tespit ve taleplerimizin bir kısmına başkalarınca sahip çıkılması politikamızın doğruluğunu teyid eden gerçek bir başarıdır, ve kendime 80'lerde koyduğum "solcu kadınların feministleşmesi" hedefinin gerçekleştiğinin işaretidir, ama öte yandan yaygınlaşmanın aldığı biçim "feministler girmeyi becerdikleri ve gündemini bir süre belirledikleri politik arenada bağımsızlıklarını koruyabilecekler mi?" sorusuna olumsuz bir yanıttır da.

Yanıtın neden olumsuz olduğu, ilk feministleşen kadınların neden bağımsız politika yapamadıkları, politikadan ve feministleşmekten ne anladığımız ortak bir Kadınların Kurtuluşu Bildirgesi kaleme aldığımız şu sıralarda üstünde durmamız gereken yakıcı bir konu.

Kadınların Kurtuluşu Bildirgesi feminist sözü yeni bir düzeye yükseltti. Bu Bildirge ilk tüzel kişiliğimiz Kadın Çevresi'nin yeni vergi yasaları yüzünden tasfiye edildiği zamana rasladı. Ancak artık feminist söz KÇ'nin kurulduğu günlerde olduğu gibi feminist politikanın tümünü oluşturmaya yetmiyor. Feminist politika yapmaya uygun ortak yapı geliştirmediğimize, ilk ortak sözümüzü söylemiş olmak da ortak politika yapmamızı kendiliğinden getirmediğine göre ideolojiyle politika birbirinden iyice ayrılmak yolunda demektir.

Nitekim, feministler, sosyalist kadınların örgütlediği ve belirlediği Kadın Kurultayına ortak bir tavırla gitmiyorlar. Çünkü kadınlardan yana taraf olma zamanı, klasik anlamda politika üretmek zamanı gelmişken, feminist söz söylemekle yetinenler çoğunlukta. Ben, kendi adıma, artık kendimizi taraf olarak kabul ettiremediğimiz sürece politik bir hareket olarak da varolamıyacağımızı düşünüyorum.

Ve kadınların ezilmişliğini gündeme soktuğumuz ve gündemde tuttuğumuz parlak dönemin, bizi daha üst bir politik biçime ulaştıramadan kapanmasından endişe duyuyorum.

"Bilimsel" sosyalizm taraftarlarının cins mücadelesi alanındaki güçleri yalnızca ve yalnızca bizim güçsüzlüğümüzden kaynaklanıyor. Örgütsel güç ancak doğru söz, doğru politika yokluğunda ağırlığını kaba kuvvete başvurmadan koyabilir. Güçsüzlüğümüz, hem doğru politika üretmekteki çekingen tavrımızdan hem de bağımsızlığımızı korumaktaki kararsızlığımızdan belli. Çünkü ancak bağımsız bir odak yaratarak başkalarının politik söz eksikliğine rağmen politik olarak güçlenmelerini önliyebilir, politik söz eksikliklerini politik güçsüzlüğe dönüştürebilirdik. Ancak bağımsız bir politika üreterek, bunu yapamadıysak sözümüzün bağımsızlığını ipotek altına sokmadan yaratacağımız bağımsız odak başkaları için çekim gücü oluşturabilirdi. Nitekim, söz etmenin politika yapmakla örtüştüğü

dönem öyle olmadı? Herkes-islamdan devrime-kadınlarla uğraşmaya başlamadı mı? Dayağa karşı dayanışma! yürüyüşünden sonra solun radikal kanatlarında cinsiyetçiliğe karşı mücadeleyi derneklerinin tüzüğüne koymak için çalışan kadınlar çıkmadımı ortaya?

Solla işbirliği yaparken solun kadınların ezilmişliğine karşı aldığı tavra göre davranmak bizi güçlendirirdi. Yarattığımız odağın çekim gücü dışında kalanlar tecrid edilir, bakışlarını gözden geçirmek zorunda kalırlardı. Oysa ne yaptık? Solla birlikte bir Kadın Kurultayı -öylesi önemli bir olay- örgütlemek için asgari hiçbir ilke saptamadık, çekim gücü olan bağımsız bir odak olma niteliğimizi kaybettik, böylece "bilimsel" sosyalizm taraftarlarıyla feminizmden daha çok etkilenen radikal solcu kadınların birlikteliğinin yarattığı girdapta sürüklenmek, bütünlüğümüzü daha oluşturamadan yitirmek, bize karşı olan ve son yıllarda yaptıklarımızı yoksayıp sonuçlarını kendileri için kullanmak isteyen -taleplerinize katılıyoruz ama feminizme karşıyız!- diyen solun en reformcu kesiminin yörüngesine girmek, tehlikesiyle karşı karşıya kaldık.

Bu feminist sözün politik eyleme dönüşemeden silahsızlandırılmasına alet olmaktır. Silahsızlandırılma Kurultay örneğinde politik kazanımlarımız yoksayılarak yapılıyor: Programa feminist saptamaların hiçbiri alınmıyor: cinsiyetçilik, ezilmişlik, erkek egemen toplum vs.. Kadınların Kurultayına erkekler alınıyor, soru da sorabiliyorlar (kadınları ezenler erkek değil ya..) Bu şekilde hem tertip komitesinde varmışız gibi yapılıyor hem de bağımsız sözümüze izin verilmeyerek gerçekte olmamamız sağlanıyor. Çünkü paylaşılamayan koz

kadınların kendi kurtuluşları için bağımsız örgütlenmeleridir.

Kadınların kurtuluşları için örgütlenmelerinin sınıf yörüngesinden bağımsız olması bütün toplumsal muhalefeti denetlemek isteyen politikayı zayıflatır. Bizim bağımsızlığımızın işaretlerini yokederek tehlikeyi atlatmaya çalışıyorlar.

Nitekim Fransa'da da bunun örneği yaşadı: Fransız kadınlarının kurtuluş hareketi başladığında üyelerine bu harekete katılmalarını meneden FKP, kendisine bağlı sendikanın kadın gazetesinin yazı işleri kadrosu feministleşince kadroyu tasfiye etti etmesine, ama, çok geçmeden başa geçirdiği yeni kadroya feminist sözler de ettirdi. Çünkü FKP için önemli olan edilen sözün politik denetimini elden kaçırmamaktı. Örgütün çizdiği ideolojik çerçevenin zorlanması örgütten bağımsızlaşılması, örgütün bütünlüğünü sarsar. Çıban başı ezildikten sonra söylediklerini masetmekse bağımsız sözü silahsızlandırır, kendi denetimine alır. Söz politik olarak doğru olduğu için de böyle bir aseptikleştirme doğru olduğu için de böyle bir aseptikleştirme ameliyesinden sonra kitlelere ulaştırıldığında hem örgüt hem politikası kazançlı çıkar, feminist söz yıkıcılığını yitirir.

Bizim bu kurultay işinde yokedilmemiz pazarlık biçimini alıyor. Güç dengesi nasılsa aleyhimize; üstelik örgütlü ve ilkelerimizde kararlı olmadığımız için çok da zorlanmıyorlar. Özgün sözümüz bertaraf edildikten sonra da beden, şiddet gibi başlıkların içleri boşaltılarak kullanılmasına razı oluyorlar.

Özetle: Bildirge dışında feminist bir politik etkinlik olmadığı sırada Kurultay Tertip Komitesinde varolmak, bizi yoksayan, önerilerimizi elinin tersiyle iten siyasetlerle işbirliği etmek değil midir?

Oysa örgütlü olmayan kadınların durumlarım anlatacağı talep üreteceği gerçek bir Kadınlar Kurultayı toplamak, kadınların kendi kurtuluşları için hareketlenmesine çalışmak feminist politika yapmak, Kadınların Kurtuluşu Hareketini gündeme getirmek olurdu. Aynı şekilde yerel seçimlerde feminist aday göstermek taleplerimize büyük yaygınlık kazandırabilirdi. Hâlâ da Bildirgeyi üreten bizler propagandaya, ajitasyona yönelik ortak bir yayın çıkararak bağımsız sözümüzü yaygınlaştırabilir, 82'den bu yana yarattığımız potansiyele sahip çıkabiliriz.

Ama bunları yapmaya yeterli enerji ve kararlılık yoksa sosyalist kadınların Kurultay hazırlıklarına katılmak yanlıştır. Amaç ve yaklaşımı her kadının bilinçlenmesini değil örgütlerin "tanışmasını" öngördüğü için yanlış, tanıklık yerine politik tebliğ ve akademik program önerdiği için yanlış, feministleri yoksaymak istediği ve enerji aldığı için yanlış!

Politika eğitmek için yapılmaz. Güç dengesini lehimize çevirmek için yapılır. Lehimize çeviremiyorsak, bunca birikimi yoksayan ve kendine yontan -kadın hareketi 75'te başladı, ya da bu kurultaydan çıkacak!?- diyen kadınların arasından çekilmek en doğrusu değil mi? Özellikle feministlere de konuşma hakkı vermişlerken neden bu hakkı tertip komitesine girmeden kullanmayalım?

Bugün Kurultay hazırlık toplantılarında yapılan, bizim açımızdan, ilkesiz bir birliğe katılmak, kadınların ezilmişliği konusunda geliştirdiğimiz bütün tezlerin reddedildiği bir programa imza atmak ve silahsızlandırılmamıza seyirci kalmaktır.

Stella Ovadia.

FEMİNİST HAFTA SONU

Geçtiğimiz ay Ankara'dan ve İstanbul'dan çeşitli feminist gruplar ve herhangi bir gruba dahil olmayan kadınlar geniş bir toplantıda feminist politikalar üzerine konuşup tartışmak üzere bir araya geldiler. Bu toplantı çeşitli açılardan önemliydi. İki gün süren toplantı boyunca ilk defa Ankara, İstanbul ve Adana'dan olmak üzere farklı şehirlerden feministler biraraya geliyordu. Bugüne kadar bu kadar kalabalık bir şekilde tartışma fırsatı bulamadığımız bir çok konu üzerine konuştuk. Ankara'da kadınlara yönelik cinsel saldırganlık ve sarkıntılığa karşı başlatılan kampanyanın, BEDENİMİZ BİZİM başlığında birleşmesi, aramızda sürekli işbirliği ve haberleşme araçları yaratma kararı aldık. Bu uzun iki gün boyunca birbirini tanımayan bir çok feminist kadın tanışma, birlikte yemek yiyip şarkılar söyleme fırsatı da buldu. Toplantının sonunda hazırlanan Kadınların Kurtuluşu Bildirgesi bu toplantının en heyecan verici ve politik olarak önemli sonucuydu. Toplantıda Feminist dergisi grubu olarak kendimizi tanıtmak üzere hazırladığımız metni aşağıya aynı şekilde aktarıyoruz.

Feminist'i çıkaran kadınlar Kadın Çevresi'nin çatısı altında yaşanan bir süreç sonucu bir araya geldi. Kadın Çevresi ya da çoğumuzun kullanmayı sevdiği adlarla "çevre" ya da k.ç. sizin de az çok bilebileceğiniz gibi Türkiye'de feminizmden ilk kez bahseden oluşumlardan biri. Çevre'den bir sürü kadın geldi geçti, çoğu halâ hareket içinde ama farklı yerlerdeler. Dergi böyle bir ayrışma ortamında ortaya çıktı. Başlanılan noktada bazı avantajlarımız vardı. Kadın Çevresinde ilk defa birçok kadın sadece kendileri için birşeyler yapmak üzere bir araya gelmişlerdi. Hiyerarşinin ortadan kalktığı değilse bile hiyerarşi yanlısı olmanın zor olduğu bir ortam oluşmuştu. Aramızda yurt dışında feminist örgütlenmelerde yer almış kadınlar vardı. (ve bütün bunların ilk defa olmasının verdiği heyecan) Bugün bu metin altında temsil edilen kadınlar son Feminist'i çıkaran kadınların tamamı değil. Muhalif politik ortam giderek renklenir ve hareketlenir ve kadın hareketi önemli bir damar olmayı vaad ederken, ayrışma ve saflaşma bitmeyecek gibi görünüyor. Dergiyi çıkarmaya başlarken beceriksizliklerimizi seviyoruz demiştik. Şimdi ise kimi beceriksizliklerimizi biraz daha az sevdiğimizi söyleyebiliriz. Ama herşeye rağmen derginin bir kaç açıdan çok önemli olduğunu düşünüyoruz. Bunlardan bir incisi ama en önemli olmayanı genel olarak toplumsal muhalefete yeni bir soluk getirmiş olmak; 1985 sonrası canlanan ortamda *Feminist*'ın hiyerarşiyi hatta otoriteyi sorgulamak açısından önemli bir yeri olduğunu düşünüyoruz. Kadın hareketi açısından ise ilk kez feminist olduğunu iddia eden bir dergi olmak onuru *Feminist*'in oldu. Feminist genellikle küfür olarak kullanılan bu terime-daha sonra Kaktüs'ün bir ölçüde bozmayı başardığı-gayri ciddi, bir ölçüde naif, neşeli, eğlenceli bir tanım getiriyor oldu. Yola çıktığımız noktada herkes bir kadın sorunundan sözediyordu. Bizim perspektifimiz ise kendi görüşlerimizin de netleştiği bir süreç boyunca, kadınların içinde bulundukları baskı, sömürü ve ezilme ilişkilerinin tahlili ve adlandırılması oldu. Bugün vardığımız noktada kadınlarla erkekler arasında, erkeklerin kadınları baskı ve sömürü altında tuttukları bir iktidar ilişkisi bulunduğunu ve toplumun başka ilişkilerinin yanında ve onlarla iç içiçe olarak, bu iktidar ilişkisine göre de biçimlendiğini düşünüyoruz. Bu yaklaşımımızı biraz açmak gerekirse bugünün toplumunun çok çeşitli toplumsal sınıf, cinsiyet ve grupların iktidarına dayandığını söyleyebiliriz. bu durum iktidarın gerek maddi çıkarlar gerekse politikalar düzeyinde çelişkili ve parçalanmış olması sonucunu doğuruyor. iktidarın bu parçalanmışlığı bizce ister istemez muhalefetin de parçalanmışlığını getiriyor. O yüzden dünyaya maddeci bir bakış açısı ile bakmaktan yana olan bizler ezilenlerin kurtuluşlarının kendi gerçekleştirecekleri devrimci kopuşlarla mümkün olabileceğini düşünüyoruz. Bu yaklaşımla bugün bulunduğumuz nokta; kadınların kurtuluşlarını sağlayacak devrimci politikaların arayışı. Bizce kadınların kurtuluşu sadece kadınlar tarafından ve sadece kadınlar için erkeklerin toplumsal, politik, ekonomik düzeydeki iktidarına karşı yürütülecek bir iktidar mücadelesinin eseri olacak. Bu arayış sürecinde çeşitli ülkelerin kadın kurtuluş hareketlerinin mücadeleleri ve oluşturdukları gelenekler kadar Türkiye'nin kendine özgü özellikleri de önemli olacak Türkiye Kadın Hareketi'nin çeşitli nedenlerle bölünmüş ve ama erkek egemenliğine karşı çıkmak için ortak, nesnel çıkarları da olan kadınların mücadeleleriyle kendine özgü bir yolda yaratılacağını düşünüyoruz. kadınların toplumsal hayata, devlete, aileye, sermayeye, var olan dile, egemen ahlağa, tarihe, tarihin yazılış sürecine karşı çıkmak için çok sebepleri var. Bu yüzden gelecek bugünden farklı olacaksa gelecek bizim de olacaktır, gelecek kadın olacaktır.

handan

KADINLARIN KURTULUŞU BİLDİRGESİ

Biz kadınlar cins olarak eziliyor ve sömürülüyoruz.
Bedenimize,kimliğimize, emeğimize, tarihimize ve geleceğimize el konuyor.
Erkek egemen toplum ve bu toplumun geliştirdiği bütün baskı aygıtları yani devlet ve himayesindeki aile hukuk, sağlık, eğitim, bilim, güvenlik kurumları bu egemenliği örgütlüyor.
Ev içinde ve dışında emeğimize erkekler ve sermaye tarafından el konurken, tek tek kadınlar olarak aile kurumu içinde ve dışında erkeklerin vesayeti altında tutuluyoruz.
Biz kadınlar ev içinde yaşamaya, ev işine ve analığa mahkum doğuyoruz.
Ev içinde ve ev dışında (tarım ve küçük üretimde) emeğimiz yok sayılıyor; boğaz tokluğuna çalıştırılıyoruz.
Ev dışındaysa, ancak ucuz ve statüsüz işlerde ücretli çalışabiliyoruz.
Cinselliğimiz bizim dışımızda tıp, pornografi, sanat, kitle iletişim araçları, din ve toplum bilimleri tarafından tanımlanıp belirleniyor; bedenimize yabancılaştırılıyoruz.
Doğurma hakkımızı ancak evlilik içinde kullanabiliyoruz. Bir kez evlenince doğurmama hakkımız yok. Buna karşılık doğum kontrolünden sadece biz sorumlu tutuluyoruz. Doğurduğumuz ve büyütme yükünü yalnız çektiğimiz çocuklar da babaların sayılıyor.
Cinselliğimiz evlilikte ve fuhuşta satın alınıyor; evlilik dışında gayrimeşru sayılıyor ve evlilik içine hapsolunuyor.
Resmi tarih, bilimler, sanat, ve estetik, din ve dil erkekler tarafından, erkekler için, erkeklere göre üretiliyor. Biz bu alanların öznesi olamıyoruz; bu alanlara girmemiz engelleniyor.
Kadınların baskı altına alınması eğitim eksikliği ve geleneksel toplumun kalıntısı gibi gösterilerek, kurtuluş mücadelemiz engelleniyor. Ve kadınlar üzerindeki egemenlik aşktan şiddete her türlü yöntemle sürdürülüyor. Bu şiddet dayaktan, sarkıntılık, tecavüz ve öldürmeye kadar çeşitli biçimler alıyor.
Bedenimize, emeğimize, kimliğimize el konuyor. Böylece erkekler bizim sırtımızdan yaşıyorlar, bakılıyorlar, besleniyorlar, bilgi ve sermaye biriktirdiklerinde bunu da bizim sırtımızdan yapıyorlar, yani toplumun tüm iktidar mekanizmalarını denetliyor, bize tahakküm ediyorlar.
Biz feminist kadınlar, kaderimizi biçimlendirme hakkımızı kullanarak bedenimize, kimliğimize, emeğimize, tarihimize, geleceğimize sahip çıkmak istiyoruz.
Bütün kadınları ezilmişliğimizi fark etmeye, ezilmişliğimize karşı tavır almaya, dayanışmaya, örgütlenip çıkarlarımız için mücadele etmeye çağırıyoruz.
KADINLAR KURTULUŞUMUZ İÇİN ELELE!

kurtuluşumuz kendi ellerimizde

Bizler, kadın, erkek işçi, patron, uluslu, ulussuz (v.s.) olarak bu dünyayı bir cinse, bir sınıfa, bir ulusa ait yaşıyoruz. ve bu tanımlar toplumsal durumumuzu, statümüzü, nerelerde nasıl yaşayacağımızı, iktidarda söz sahibi olup, olamıyacağımızı belirliyor. bundan hareketle yaşadığımız bu dünyayı muğlak bir insanlıktan bahsederek açıklamak ya da toplumu yalnızca sınıflara bölerek anlamak mümkün değil.

kadın ve erkek cinsinden olmak doğal bir kategori değil. kadın ve erkek olmak tabi ki farklı türden olmak anlamında değil, biliyoruz ki insan türündeniz. ama yine biliyoruzki erkek cinsi insanlığı temsil eder ve bu böyle varsayıldığı içindirki insan türünün yarısı olan kadınlar, toplumsal hayatın, tarihin, bilincin, kültürün, bilimin v.s. dışında bırakıldılar. erkekler kendilerini esas olarak hangi işlerden sorumlu olduğumuzdan, nasıl orgazm olacağımıza kadar biz kadınlar üzerine söz, bilinç, kültür, gelenek yarattılar. dolayısıyla dünyaya kadın ve erkek olarak doğduğumuzda "insan doğasına "özgü" diye bilinen hemen hemen herşeyin aslında toplumsal ve

siyasi olduğunu düşünüyorum. çünkü kadınların ve erkeklerin nelerden sorumlu olduğu, hangi işleri yapıp, yapmayacağı, nerelerde nasıl yaşayacağı, kiminle nasıl sevişeceği, aşkı nasıl yaşayacağı, rol ve görevleri belirli bir düzen içinde yaşamaya başlıyoruz. kadınların esas görevinin eş/anne olması, duygusallığı, fedakâr oluşu, şiddete kapalılığı, erkeklerin ise iktidara ve şiddete açık oluşları, atılganlıkları, ihtirasları, güçlü oluşları doğal durumlar gibi sunulur. erkekler bir işte uzmanlaşabilirler, çeşitli iktidar yapılarında söz sahibi olurlar, önemli ve makbul şeyler üretebilirler, biz kadınlara ise ömür boyu bir erkeği sevip, aile olmak, kocamıza sadakatle bağlı kalmak erkeklerin yaptığı işlere göre o pekte önemli olmayan işleri yapıp mutlu olmak, çocuklar büyütmek kalır. yaptığımız işlerin, doğal bir işbölümünün sonucu olduğu düşünülür. böyle bakıldığında da denge kurulur. kadın özel alanda yani evde çalışır, yemek pişirir, çocuk bakar, erkek kamusal alanda. oysa bu işbölümü, pekala bir karşıtlık ilişkisidir. ev içinde yapılan işlerin (mesela pişirilen yemeğin, dikilen dikişin) yalnızca kadınların emeğine dayanması ile ev içi üretimden oluşan değerden (mesela yemeği lokantada yemeyip, evde yemek gibi) kocanın faydalanması bir karşıtlık ifade eder. erkeğe fethetmek, kadına boyun eğmek düşer, erkek savaşa gider, askere gider, kadın bekler. aşkı ille heteroseksüel ve tek eşli aile içinde yaşarız. insanlık tarihi denilen tarih hiç kadınlardan söz etmeden anlatılabilinir. devletler, savaşlar, fetihler, anlaşmalar, üretim faaliyetleri, uygarlıklar, kültür ve başka bir dolu seyler erkek faaliyetleri olduğu için kadınlar bütün bu süreçlerde yokturlar. kadınlar ne zaman başlarını içinde yaşadıkları dünyadan yani evlerden dışarı çıkarsalar toplumun her bir unsurunun erkek tanımlı oluşu ile yüz yüze gelirler. dolayısıyla da kadınlara adfedilen özelliklerin dünyada verili, makbul değerler açısından daha aşağı olması ve kadınların tarih boyunca karar ve iktidar yapılarında bulunmamalarının sebebi doğa olamaz. bu olsa olsa erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğinin dayanakları olur ancak.
ev kadınlığı, ev köleliğinin öbür adı.
kadınlar çok eskilerden beri toplumsal üretime özgül bir

biçimde katılırlar. çocukların bakımı ve ev içi işler-ki bunlar çok çeşitli işlerdir,-bakınız ayşe'nin yazısına-kadının sorumluluğundadır. kadınlar bu işleri, aile içinde kocaya, "sevgi", evlilik ilişkisi içersinde bedavaya sunar. koca tüm bu hizmetler karşılığı kadının geçimini üstlenir, üstelik bu, kadının yaptığı hizmetin bedeli değildir, adeta lütuftur. çünkü kadınlar bu işleri yapmakla yükümlü olduklarından kocanın kadının geçimini üstleniyor olması, kadının bu işleri yapmasına karşılık bile olmayabilir. kadının aile içinde bedavaya ürettiği işler kamusal alanda ücret karşılığı yapılır ve ücret karşılığı pazarlanır. ahçı yaptığı yemek, bulaşıkçı yıkadığı bulaşık karşılığı ücret alır. dolayısıyla da burada esas önemli şey, ev işinin hangi üretim ilişkisinde yapıldığıdır. kadınlar bu üretim ilişkisine evlenip, ev kadını olmakla yazgılıdırlar. ve pazardan dışlanan kadının yaptığı işler değil, kendisidir. çalışan kadın içinde durum pek değişmez, çünkü ücretli kadınların da ev kadınlığı devam eder. kamusal alan kadını eve ve kocaya iter. mesela dışarıda kadını bekleyen sıkıştırma hatta tecavüz vardır, kreş sorunu vardır v.s. koca kadını evin dışındaki dünyadan, başka erkeklerden korur ama esas önemlisi kocadan kadını kim koruyacaktır sorusudur. bunun bedeli kocaya karşı savunmasız kalmak olur.

kadınların kurtuluşu toplumsal bir proje üretmelerine koşut.

bu başlıkta yazmadan önce ara başlıklar açmamın sebebi ilkönce sömürüyü ve baskıyı hangi egemenlik ilişkisinde yaşıyoruz ve bu kimin işine yarıyor sorularını sormaktı. bu soruları sormak çok önemli geliyor bana. çünkü kadın kurtuluşu hareketi kuramını bütün kadınların sömürülmesi ve baskı altında tutulması üzerine oluşturmak zorunda diye düşünüyorum. bana, erkeklerin toplumsal bilinci, ekonomik, siyasi, kültürel gelişmeye, zenginliklerin üretimine bağlı gelişirken, kadınlarınki ev içi üretimine bağlı kaldı gibi geliyor. erkekler güçlerine daha az başvuracakları aletleri icad ettiler, keşif yaptılar, felsefe yaptılar, aya gittiler, kadınlar çok eskilerden beri çok fazla değişmeyen bir üretimin içinde kaldılar. pek de uzun olmayan bir zamana kadar (mesela anneannelerimiz ve onların annesi geliyor aklıma) kadınların hayatı aybaşı olmak, doğurmak, emzirmek arasında geçip gidiyordu. insanların üremesi şimdiye kadar sadece bedenlerimizin kullanımıyla oldu, daha yeni yeni farklı üremeden bahsediliyor. vs. ben bütün bunların erkeklerin kadınlar üzerindeki egemenliğinin bir sonucu ve devamı için var olduğunu düşünüyorum. ne doğanın bir cilvesiydi bu, ne de başka sistemler esas çıkar sağlıyor bu durumdan. dolayısıylada kadınların kurtuluşu bütün kadınların sömürülmesi üzerine kurulacak köktenci ve toplumsal bir projeye sahip olmakla mümkün gibi geliyor bana. kadınların teorisi pratiklerinden çıkıyor. kendi hayatlarımızdan başlayarak soyunuyoruz bu işe. önce istemediğimiz şeyleri söylüyoruz, sorular soruyoruz, kendimizi ve başka kadınları sevmeyi öğreniyoruz, kocamızla, sevgilimizle, babamızla, nişanlımızla yaşadıklarımızı yeniden düşünüyoruz. kurtuluşumuzun teorisi; pratiği baskıyı, sömürüyü farkettiğimiz anda başlıyor. bu çok önemli geliyor bana.. dolayısıyla (soyutlama düzeyinde) bügünden başlıyarak toplumun her bir unsurunun erkek tanımlı oluşuna karşı çıkarak, kendimize alanlar yaratarak (mesela kadın işyerleri, kadın sendikaları gibi) bize kapalı alanlarda kimilerimiz var olup, bu alanlara müdahale ederek, kadınlarla dayanışarak, örgütlenerek, erkekleri iktidarlarından indirmeyi hedefleyen ve bütün bu süreçleri ve mücadele içinde bulacağımız başka süreçleri de içeren bir kadın devriminden bir devrimci alt üst oluştan söz edebiliriz diye düşünüyorum. bu sürecin kendi hayatlarımızı değiştirmekle başladığını söylemek kadınların hayatlarını değiştirmek için yaptığı her eylemin devrimci olduğu anlamına gelmiyor ama, bilmediğimiz bir tarihte, herşey hazırlandıktan sonra birdenbire olacak bir devrim önermesinden daha çok şey vaadediyor bana. nasıl olacağını asla gözümüzün önüne getiremiyeceğimiz bir şey yerine, bugün gördüğümüz şeyleri değiştirerek işe başlamak, devrimci değişikliği mümkün olanın alanına taşımak daha olanaklar yaratıcı diye düşünüyorum. ütopyalar kurmaya, hayal etmeye karşı olmayan tam tersine çok önemseyen biri olarak gelecekte kadınların da olan bir dünya istiyorum. haydi kadınlar alan kaplamaya.

babam değil, kocam değil, eniştem beni niye sömürüyor.

1988 8 mart'ında ortaya çıkan bir olgu bu yıl daha da netleşti; kadın politikası, ya da kadınlarla ilgili politika, türkiye'de özellikle muhalefet açısından gündemde ve gündemde olacak; feminizm de belli bir meşruiyet kazandı; 1985'lerin, örneğin atilla özkırımlı'ya "feminist hareket faşizan bir çizgide gelişiyor." (1) falan dedirtebilen başıbozuk günleri geçti artık. böylece, bizim bulunduğumuz noktanın da bir parça değiştiğini düşünüyorum. bugüne kadar ayrı bir kadın politikasının gerekliliğinde ısrar etmek durumundaydık. artık, kadın politikası konusunda biraz da bu süreçte netleşen kendi farklılaştırılmış görüşlerimizi dillendirmenin, hayata geçirmenin mümkün ve gerekli olduğu bir zamandayız. kadın politikasının nasıl ve hangi temelde yapılacağı üzerine bir tartışma ister istemez kadınların durumunun bir tahlilini gerektiriyor. (2) böyle bir konuda söz söylemeden önce ben kendi payıma maddeci olduğumu, dünyaya, hayata, topluma maddeci bir bakış açısıyla bakmaya, tahlil etmeye çalıştığımı ifade etmeliyim. bu açıdan kadınlara bakılınca göze çarpan iki nokta var. bunlardan ikincisi (3) kadınların homojen bir topluluk olmadığı. yani kadınlar bu ülkenin topraklarında da çeşitli uluslara, sınıflara, toplumsal gruplara bölünmüş durumdalar. ama bunun kadın politikasının temeline ilişkin olmaktan çok örgütlenmesine ilişkin olduğunu düşünüyorum. kadın kurtuluş politikasının temelini oluşturan husus ise bence bütün bu bölünmüşlüğün ötesinde kadınların paylaştıkları ortak kaderi feminizmin ilk ortaya çıktığı, geliştiği batılı ülkelerin birçoğuna göre çok daha yaygın ve baskın bir biçimde yaşanıyor. bu, ilk bakışta türkiyeli hemen her feministin katılacağı bir saptama gibi göründüğünden bu özel alanı biraz daha tanımlamak gerek galiba. özel alan; yani ev, yani ailenin mülkiyeti, yani kamusal olmayan, kapitalizmle daha geç tanışan ülkelerde daha kapsayıcı oluyor bence. çünkü kapitalist üretim ve hatta meta üretimi yaygın olarak- kamusal alanda gerçekleşiyor. nitekim tarihsel olarak da kapitalizm, meta üretiminin, kamusal alana, manüfaktürlerde, fabrikalarda yoğunlaşmasına yol açmış. kapitalist için özel alanda yapılabilen, çözülebilen bütün işler sermaye yatırımı yapabileceği alanlar. (4) bu ülkede ise biraz da tarımın yaygınlığından özel alanın önemi büyük. türkiye'nin bir küçük üreticiler diyarı olduğnu söylerler. galiba doğru bu. ama bu küçük üretim birimleri arasında beni esas ilgilendiren aile işletmeleri. çünkü bunların kadınların özel alanda maruz kaldıkları sömürünün en açık olduğu birimler olduğunu düşünüyorum. şimdi şöyle bir düşünelim, aile içinde neler üretebilirsiniz? bilgisayar, traktör filan dışında neredeyse herşey. yani örgeneğin tarım yapabilirsiniz; mesela tütün ekebilirsiniz, (5), halı dokuyabilirsiniz (6), fabrikadan parçabaşı iş alıp dikiş dikebilirsiniz (7), yemek pişirebilirsiniz, pasta yapabilirsiniz, tatil yörelerinde çalışanlar bilir, pasta yapıp dışarı satabilirsiniz, yemek yapıp kendiniz yiyebilirsiniz filan. işte bu işlerin hemen hepsini kadınlar yapar. ve eğer bunlar pazara yönelik işlerse aileye para girer. tesadüf bu ya ailenin reisi de erkektir. ve kadın o aileyi terkettiğinde üretilenlerde hemen hiçbir hakkı yoktur. yok eğer örneğin diktiği dikişler dışarı satılmayıp da aile içinde giyiliveriyorsa, yaptığı işler üretimden bile sayılmaz zaten (8). özel alanda, küçük, eviçi üretimde tarihin gördüğü son köleler kadınlar bence. ve burada, kapitalizmle patriyarka arasında büyük bir çelişme olduğunu düşünüyorum. kapitalizm, kadınların eviçinde yaptıkları işleri kapitalize etmeye, kamusal alanda yeni bir yatırım alanı haline getirmeye uğraşıyor. yani birbiri ardına lokantalar, oteller, çamaşırhaneler, kreşler açılıyor ama bunlar asla kârlı ya da daha doğrusu sürümü olan yatırımlar değil. çünkü erkekler bu işleri hammadde fiyatına evde kadınlara yaptırabiliyorlar. emeğe para ödemedikleri için de evde pişen köfte çarşıdakinden daha ucuza geliyor. onlar da ucuzu tercih ediyorlar tabii. hele de "köle" şikayet etmiyorsa. işte bunu kavramanın, meta üretiminin bile hâlâ evde yapılabildiği türkiye'de kadın politikası açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum. çünkü bence kapitalizm, gerek kadınlara özel alan dışında bir geçim alanı sağlayarak, gerekse özel alanda kadınların emeği sömürülerek yapılan işleri kamusal alana, herkesin, bu arada kadınların da, ama kadın oldukları için değil, proleter oldukları için ücret karşılığında sömürüldükleri

işlere taşıyarak kadınların kurtuluşunun önkoşulunu yaratıyor (9). bence bugün türkiye'de en tutarlı, en devrimci kadın politikaları bu ideolojik temel üzerine oturtulabilir. bu temelde, geliştirilecek kurtuluş politikalarının erkeklerin ekonomik, toplumsal, politik iktidarlarına yönelik bir mücadeleyi, yani bir iktidar perspektifini gerektirdiğini düşünüyorum ama bu perspektif, cinsiyet alanında, şu anda erkeklere ait olan iktidarın talep edilmesini değil, bu alanda bir iktidarsızlaştırmayı hedefleyebilir. yani biz erkeklerin egemenliği yıkacağız ama yerine kendimiz iktidara geçmeyeceğiz; cinsiyet ayrımlarını ortadan kaldıracağız gibi geliyor bana. bu ise toplumun tüm iktidar mekanizmalarına yönelik uzun soluklu bir devrimci müdahaleyi gerektiriyor. çünkü erkekler egemenliklerini sürdürmek için toplumdaki diğer egemenlerin de yararlandığı bütün baskı mekanizmalarından yararlanırken sadece kendi egemenliklerine yönelik olarak işleyen mekanizmaların da sahibiler. (10) mücadelemizin başarısı, bu mekanizmaların varlığının, nasıl işlediğinin farkedilmesi, bunların kimi zaman dönüştürülüp, kimi zaman da yıkılmasından geçecek. mücadele akla ister istemez örgütlenmeyi getiriyor tabii. kadın kurtuluş hareketinin örgütlenme perspektifleri başka bir yazının konusu olmalı ama yazının başında değindiğim bir noktadan biraz daha sözetmek istiyorum. kadınların çeşitli toplumsal sınıf, grup, ulus vb.'ye bölünmüşlüğünden bahsetmiştim. kadın kurtuluş hareketinin bir yandan bu parçalanmışlığı, bir yandan da kadınların ideolojik politik (11) bağlantılarındaki farklılıkların varsayılarak gelişebileceğini düşünüyorum. kadınların özgürleşmeleri de kurtuluşları da bu parçalanmışlık ve farklılıklar temelinde biraraya gelmiş çeşitli kadın gruplarının, örgütlerinin çeşitli alanlarda, ki bu alanlar bazen özel bazen kamusal olacaktır, (12) yürüteceği bölünmüş ama ortak mücadeleden geçecek. kadınların erkek egemenliğini kıran, sarsan her türlü çabaları, girişimleri kadın hareketi içinde anlamlı bence. ama kendi perspektifim kadın kurtuluşuna yönelik daha nihai bir yaklaşımı içeriyor ki bence bu ancak feminizmin sınırları içinde tanımlanabilir. bu bakış açısının türkiye'de çok az taraftarının olduğunun ve daha uzun süre de böyle kalacağının farkındayım ama birileri birşeylere bir yerlerden başlamalı değil mi?

ayşe

dipnotlar

(1) Günümüzde Kitaplar Haziran 1985

(2) bu aslında başka bir yazının konusu. bu yazıda konunun gerektirdiği kadar ele alacağım.

(3) bu yazıda daha çok birincisinden sözedeceğim için böyle ters bir sıralama izliyorum.

(4) eskiden kazaklarımızı evde örerdik şimdi trikotaj var filan gibi.

(5) kocanız tütün mitingine katılabilir hatta.

(6) halı toptancısı kocanıza verdiği yünleri halı olarak ondan geri satın alabilir böylece.

(7) mesela paris'te yaşayan ve evden hiç çıkmayan türk kadınlarının çoğu evlerinde, hiç görmedikleri giyim mağazalarının dikişlerini dikerler. acaba bu işlerin karşılığı olan ve birimlerini bile bilmedikleri, onlara yabancı paralar kimin eline geçer?

(8) olsa olsa en kabacası yeniden-üretim sayılır.

(9) bunu farketmem kadınların kurtuluşunun tarihsel olarak kapitalizmin yıkılmasından sonra gerçekleşeceğini düşünmeme engel değil. ama arada bir nedensellik ilişkisi olmadığını düşünüyorum.

(10) kadın kurtuluş bildirgesinde ne demiştik, "gaşktan şiddete kadar........"

(11) bu bağlantıların kadınların mücadelesine ilişkin bağlantılar olması gerektiğini düşündüğümü söylemeye bilmem gerek var mı?

(12) özel alanda verilecek mücadelelerle kamusal alanda verilecek mücadelenin karşı karşıya getirilmesi feministler tarafından bile çok sık yapılan birşey. oysa bu iki alan arasında koparılamaz bağlar var. örneğin evlilik özel alana ait bir kurum ama kamusal alana ait olan yasalarla ait bir kurum ama kamusal alana ait olan yasalarla düzenleniyor pekala. diğer yandan aşk toplumsal olarak edinilmiş bir bilgi açıktır ki ama herkes kendi aşkını "özel"yaşıyor. o yüzden kadınların kurtulması için hem bilinç yükseltme gruplarına gerek var, hem de örneğin dayağa karşı kampanyaya.

ALMANYA'DA KADIN TOPLANTISI

Geçen yıl Nisan ayı başında, Türkiye dışında yaşayan kadınlar ortak bir çabayla Batı Almaya'nın Bonn kentinde biraraya geldiler. Ağırlıklı olarak kadın sorunlarının tartışıldığı toplantıya Avrupa'nın çeşitli kentlerinden ve Türkiye'den de konuk olarak tam 120 kadın katılmıştı. Toplantı sonunda, kurulan iletişim bağları ve sıcak ilişkilerle tekrar biraraya gelme kararı alınmış, ikinci toplantının çok geçe kalmaması vurgulanmıştı. Bu yıl 28-29 Ocak'ta kadınlar yine Almanya'da, bu kez Duisburg kentinde toplandılar. Bu yıl katılım iki misli artarak, 260 kadını Avrupa'nın dört köşesinden heyecanla Duisburg'a koşturdu. Feminist Dergisi olarak çağrılı olmamıza karşın katılamadığımız toplantıya gönderdiğimiz yazıdan bazı alıntıları aktarıyoruz. "Sevgili kadınlar, iki toplantınıza da parasızlık, pasaportsuzluk ve biraz da beceriksizlik gibi nedenlerle katılamadık. Buna ne kadar üzüldüğümüzü ifadede güçlük çekiyoruz. Bu üzüntümüz, kavgalı, gülmeli, sıcak bir tartışma ortamını sizlerle paylaşamamaktan olduğu kadar, sadece bize özgü olduğunu düşündüğümüz perspektifimizi size aktaramamaktan da kaynaklanıyor." diye mazeret beyanıyla başlayan mektubumuz, görüşlerimizi aktararak sürüyor: "Sizin bu toplantıda kadın sorununun özgüllüğü üzerine tartışacağınızı duyduk. Sizin de bir ölçüde takip etmiş olabileceğiniz gibi, Türkiye'de bu konu üzerine tartışmaların ilk başladığı tarihlerden itibaren biz bu konuyu farklı bir biçimde formüle ettik. Benimsediğimiz perspektif, kadınların içinde bulundukları baskı, sömürü ve ezilme ilişkilerinin tahlili ve adlandırılması oldu. Bizce bugün çok çeşitli toplumsal sınıf ve gruplar, yani mesela burjuvazi, mesela erkekler, mesela ezen uluslar, mesela heteroseksüeller, mesela beyaz ırk, iktidarda. Bu durum, iktidarın gerek politikalar, gerekse maddi çıkarlar düzeyinde çelişkili ve parçalanmış olması sonucunu doğuruyor. Mesela, heteroseksüel bir Türk işçisi, bir yandan burjuvazinin sömürüsü altındayken, diğer yandan, kürtler, kadınlar ve homoseksüellerle ilişkisi açısından ezen durumda. İktidarın bu parçalanmışlığı, muhalefetin de parçalanmışlığını gerektiriyor". Perspektifimizin kısa açıklamasından sonra yaklaşımımızı belirtiyoruz: "Bizce kadınların kurtuluşu, erkeklerin toplumsal, politik, ekonomik düzeydeki iktidarına, yani erkek egemenliğine karşı çıkmaktan, diğer yandan kadınların ezilmesinden tek tek erkeklerin de çıkarı olduğunu unutmamaktan geçiyor. Kadınların kurtuluşu, sadece kadınlar tarafından ve kadınlar için yürütülen bir iktidar mücadelesinin eseri olacak. Türkiye'de yeni yeni filizlenmeye başlayan kadın hareketi içinde önayak olduğumuz ya da yer aldığımız faaliyetlerin, kadınların kadın olmaktan kaynaklanan sorunları çerçevesinde ve kadınlar tarafından yürütülen eylemler olması da bu anlayışımızın sonucu. "Sonuç olarak da, toplantıda tartışılacak konulardan biri olan feminizm ve sosyalizm arasındaki ilişki konusunda, sosyalizmi, bağımsız olmamız gereken diğer muhalif hareketlerden özel olarak farklı değerlendirmediğimizi belirtiyor, "kurtuluşumuzun tek ve ön koşulu, kendi mücadelemizdir" diyerek bitiriyoruz.

füsun

• KÜÇÜK İLANLAR • KÜÇÜK İLANLAR • KÜÇÜK İLANLAR • KÜÇÜK İLANLAR •

MEFİSTO SİYASİ DANIŞMANLIK BÜROSU

artık sizin de bir
manifestonuz olsun

- ehven fiyatla manifestolar
- güvenilir tahliller
- ideolojik danışmanlık hizmetleri
- 1 günde Temel/Baş çelişki analizi

'Ayrıntılı bilgi YAKINDA......

- türkiye agnostikler ligası kurucularını bekliyor.
- herşeye rağmen evlenmeye karar vermiş dostlarınız için en iyi hediye; kadın çevresi yayınlarından Evlilik Mahkumları her sayı söylüyoruz ama hâlâ satışlarda bir artış yok.
- politik şizofreniye karşı yazın yayınlarından yayımlanan Feminizm ve Sosyalizm kitabı tavsiye olunur.
- Stella; bu kadar karamsar olma tren kaçmıyor, yine de çoğu zaman olduğu gibi haklısın seni seviyoruz.

Feminist Dergisi

- ehven fiyata elden düşme çocuk karyolası ya da parkı arıyoruz. elinde olup satmak isteyenler derginin adresinden bize ulaşabilirler. handan, ayşe
- ne gülüyorsun anlatılan senin hikayendir.
- figan; kendini mektuptaki gibi ifade etmen bizi şaşırttı. sana kırgınız. vildan, ayşe.

FEMİNİST

1987 8 mart'ı biz feministler açısından yeni gelişmeleriyle kutlanıyor. Çünkü birkaç yıl öncesine kadar bize ~~erkek düşkünlüğünden erkek düşmanlığına~~ türlü küfürlerle saldıranlar bugün bizim sözümüze sahip çıkmaya çalışıyorlar. bunun bizim haklılığımızı ortaya çıkaran bir gelişme olduğunun ~~biltikte~~ bilincinde olsak/da bunu yapanların çoğunun bizim haklılığımızı teslim etmeye niyetleri olmadığının farkındayız. çünkü onlar kadınların mü- (ne özgürleşmemiz ne de) ~~cadelesine~~ katılmayı değil, kadınları kendi mücadelelerine katmayı hedefliyorlar. Çünkü biz biliyoruz ki ne zaman kadınlar ~~saklı~~ gizli tutulmuş tarihlerini hatırlamaya, üzerlerindeki baskıya karşı çıkmaya başlasalar, daha önce kadınların farkında bile olmayanlar ~~akıllarına bile getirmeyenler~~ türlü vaadlerle karşılarına çıkıyorlar. Oysa kurtuluşumuz başkalarında, hele de bizi ezenlere, ~~yani erkeklerinde bulunduğu örgütlere~~ bel bağlayarak değil, kendi mücadelemizle gerçekleşecektir. bedenimize, kimliğimize, emeğimize, tarihimize, ~~geleceğimize~~ geleceğimize sahip çıkmak için, kurtuluşumuz için elele.

Çünkü eğer gelecek bugünden farklı olacaksa gelecek bizimde olacaktır. gelecek kadın olacaktır.

İlk sözü biz söyledik son sözü/de biz söyleyeceğiz.

gelecek kadındır